

“Verwijderen van (holte)bomen i.r.t. Ruige dwergvleermuis”

➤ Locatie specifieke informatie

Project

Inrichting Natuurnetwerk Nederland Krimpenerwaard, cluster A & B

Voorgenomen ontwikkeling

Voor het veenweidegebied Krimpenerwaard is een gebiedsovereenkomst gesloten waarin verschillende overheden afspraken hebben gemaakt in het kader van natuurontwikkeling, waterbeheer, landbouw & recreatie en toerisme. Natuurontwikkeling in het kader van Natuurnetwerk Nederland (NNN), gecombineerd met het creëren van een bijpassend robuust en duurzaam watersysteem in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn hierbij leidend.

De Krimpenerwaard betreft het grootste nu lopende NNN-realisatie project in Zuid-Holland. De nadruk ligt op de realisatie van waternatuurodoelen, weidevogel- en botanische doelen alsmede de realisatie van een robuuste ecologische verbinding die samenhang heeft met de NNN in omliggende regio's.

Het natuurgebiedsplan is verankerd in het bestemmingsplan van de gemeente Krimpenerwaard en het natuurgebiedsplan van de provincie Zuid-Holland. Aankoop van gronden, zelfrealisatie door grondeigenaren en onteigening heeft onderdeel uitgemaakt van de voorbereidende fasen.

Verplaatsing en / of aanpassen van begrenzing is mede hierdoor niet mogelijk. Ecologisch gezien wordt verschuiving naar andere delen niet gezien als een wijziging van effecten of verbetering van de potenties. Mogelijke effecten vanuit de verschillende invalshoeken zullen ook in andere delen van de Krimpenerwaard in gelijke mate optreden. Geconcludeerd wordt dat er geen andere bevredigende oplossing mogelijk is voor het gepland alternatief.

De werkzaamheden worden in twee clusters uitgevoerd in de periode juni 2024- december 2027.

Voor alle deelgebied is getoetst aan welke voorwaarden vanuit de Wet natuurbescherming moet worden voldaan (Arcadis, 2021). Waar nodig zijn aanvullende onderzoeken uitgevoerd. Gebleken is dat voor de soort *Ruige dwergvleermuis* een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is, omdat roep plaatsen van de soort dienen te worden beoordeeld als vaste verblijfplaatsen.

Wettelijk belang

Het wettelijk belang op grond waarvan ontheffing wordt aangevraagd betreft: **‘bescherming flora en fauna’**. In het kader van het verkrijgen van een ontheffing is het van belang dat gewerkt wordt via een soortspecifiek ecologisch werkprotocol.

Beschikbare informatie ecologie

- Arcadis (2021): *Activiteitenplan beschermde soorten Den Hoek – Referentie D10041692:33*;
- Breur T.D. [2021]: *Aanvullend soortgericht onderzoek, den Hoek Lekkerkerk inventarisatie nesten en holtes bomen-AO2021-010*;
- Bui-TeGewoon | groenprojecten [div.jaren]: *Diverse QuickScans Wet natuurbescherming uit de Krimpenerwaard*;
- Buisman D. & R.J.S. Terlouw [1969-2020]: *Natuurregistraties in de Krimpenerwaard*;
- Bij12 [2017]: *Kennis document Ruige dwergvleermuis*;
- Dietz Chr. & A. Kiefer [2017]: *Veldgids Vleermuizen van Europa*;
- Dietz Chr., O. von Helversen & D. Nill [2009]: *Vleermuizen. Standaard werk alle soorten van Europa & Noordwest Afrika*;
- Terlouw R.J.S. [2020]: *Checklist Wet NB voor aanvang werkzaamheden*;
- Terlouw R.J.S. [2021]: *Tabelmatig overzicht mogelijk aanwezige beschermde soorten en situaties NNN den Hoek*;

➤ Soort specifieke informatie

De ruige dwergvleermuis is een kleine vleermuis, met een lengte van circa 5,5 centimeter en een spanwijdte van 23 tot 25 centimeter. De ruige dwergvleermuis weegt 6 tot 15,5 gram. Het is een donkerbruine tot roodbruine vleermuis met kleine, zwarte, ronde oren. De echolocatie en sociale roepen van de ruige dwergvleermuis zijn door een deskundige goed te onderscheiden.

De ruige dwergvleermuis valt onder de beschermingsregiemen van de Conventie van Bern appendix II, de Habitatrichtlijn (1992) bijlage IV en is beschermd via de Wet natuurbescherming in artikel 3.5 t/m 3.9)

De ruige dwergvleermuis is een uitgesproken migrant. 's Zomers komen in ons land vooral mannetjes voor. De meeste wijfjes zitten dan elders: De Nederlandse populatie verblijft voor het overgrote deel in het oosten van Duitsland, Polen, de Baltische staten en Rusland. Daar worden ook de jongen geboren.

Vanaf augustus en in september trekken de wijfjes en de opgegroeide jongen zuidwestwaarts door Nederland. Tijdens de trek bezoeken de vrouwtjes paarlocaties.

De paarterritoria van de mannetjes liggen geclusterd bij elkaar op traditionele locaties. In Nederland zijn de mannetjes vooral in augustus en september actief. Ze lokken de vrouwtjes vanuit de ingang van het paarverblijf die meestal zijn gelegen in boomholten, en op stammen met ruwe schors.

➤ De ruige dwergvleermuis in de Krimpenerwaard

In de Krimpenerwaard is de ruige dwergvleermuis een soort met een regelmatig, maar verspreid voorkomen. De ruige dwergvleermuis wordt voornamelijk in de nazomer en het vroege najaar aangetroffen in vleermuis inventarisaties. Hierbij is geen specifiek deelgebied te herkennen, maar ruige dwergvleermuizen hebben een duidelijke voorkeur voor wat dichterbegroeide Tiendwegen en kaden.

Hoewel de soort op meerdere boomsoorten is aangetroffen lijkt er een voorkeur te bestaan voor (knot) wilgen waarbij het roepende exemplaar op een hoogte tussen de twee en drie meter aanwezig is. Het roepende die bevindt zich meestal aan de buitenkant van de boom op de stam, maar ook zijn dieren in kleine holten en in de knot van geknotte bomen waargenomen (*Natuurregistraties Buisman & Terlouw*).

De mannetjes blijven trouw aan hun paargebied, maar vertonen frequente verplaatsingen tussen bomen binnen dit gebied. Deze verplaatsingen vinden zowel binnen een nacht als tussen de nachten plaats, waardoor steeds op andere plaatsen roepende mannetjes worden aangetroffen.

Na de paring vindt voor een belangrijk deel wegtrek plaats, maar lokaal blijven (voornamelijk mannetjes) in ons land overwinteren. Als overwinteringslocaties worden boomholten, achter boomschors, in stapels brandhout, houtloodsen, spouwmuren en stootvoegen van gebouwen gebruikt. Meestal overwinteren ze als solitair exemplaar, maar soms worden kleine groepjes aangetroffen.

➤ **Duurzame staat van instandhouding**

De ruige dwergvleermuis heeft landelijk een matig ongunstige staat van instandhouding (*zoogdiervereniging 2018*). Specifieke informatie voor Zuid-Holland is niet beschikbaar. Voor het projectgebied zal de habitat die wordt benut tijdens de balts en paarperiode niet afnemen in kwaliteit en omvang.

➤ **Relevante activiteiten uit projectontwikkeling NNN Krimpenerwaard algemeen**

Ten bate van de projectdoelstelling zullen mogelijk (knot) bomen en/of kleine houtopstanden moeten worden verwijderd. Situaties waarbij dit kan optreden zijn o.a.:

- *Het verruimen van watervoerende profielen ten bate van de realisatie van de eigen waterhuishouding voor de natuurgebieden;*
- *Het verwijderen/vervangen van bruggen en dammen ten bate van de beheer ontsluiting in het gebied, waarbij (knot)bomen op de dam aanraken en/of bruggenhoofden aanwezig zijn;*
- *Het verwijderen van (knot)bomen op locaties van een nieuwe dam of brugverbinding naar de beheerontsluiting;*
- *Het verwijderen van houtopstanden in gebieden waar een open landschap ten bate van de realisatie van weidevogelgebieden wordt nagestreefd.*

➤ **Relevante werkzaamheden binnen inrichtingsplan NNN den Hoek**

Locaties waar bovenstaande werkzaamheden zullen worden uitgevoerd binnen NNN den Hoek zijn ten delen op voorhand bekend, maar zullen ook deels ten tijde van de laatste bestekfase of zelfs in het werk moeten worden bepaald.

Voor NNN den Hoek is het rooien van volledige houtopstanden niet aan de orde. Ook zal geen verruiming van watergangen hoeven plaats te vinden op locaties waar bomen aanwezig zijn. Wel zal op een beperkt aantal locaties het verwijderen van voormalige bruggenhoofden en dammen noodzakelijk zijn. Het zelfde geldt voor de nieuw aanleg van bruggen en dammen naar de ontsluitingswegen in het gebied. Hoewel in het projectgebied NNN den Hoek weinig bomen aanwezig zijn kan de noodzaak tot het verwijderen van enkele exemplaren niet worden uitgesloten.

➤ **Ecologisch werkprotocol**

Onderdeel a - Voorbereidende werkzaamheden en activiteiten

1. In de winter voorafgaande aan de realisatie vindt per deelgebied een bomeninventarisatie plaats waarbij, boomholten worden gecontroleerd op (mogelijk) bewoning. Bewoonde bomen en bomen met geschikte holten worden in de periode waarin geen blad aanwezig is met GPS vastgelegd.
2. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding;
3. Indien in het werk blijkt dat voor de werkzaamheden een als geschikt beoordeelde boom voor de soort ruige dwergvleermuis moet worden verwijderd, wordt beoordeeld of via het 'protocol ontwijken' kan worden gehandeld. Voorbeelden van mogelijkheden voor het protocol 'ontwijken' zijn:
 - a. *het slechts eenzijdig verwijderen van het bruggenhoofd bij het verwijderen van een brug;*
 - b. *Het verschuiven van de aanleg locatie van een brug of dam in de breedte van het perceel zodat de boom kan worden gehandhaafd;*

Onderdeel b - Werkperioden en voorwaarden

1. Het rooien van bomen vindt uitsluitend plaats buiten de periode van paargedrag van de ruige dwergvleermuis. Deze periode is bepaald op 1 augustus – 15 oktober;
2. Het rooien van bomen vindt uitsluitend plaats nadat door een ecooloog is bepaald of er geen vleermuizen (of andere fauna) aanwezig zijn;
3. Indien bewoning van de boom wordt vastgesteld dient het werk te worden uitgesteld tot deze verlaten is;
4. Indien meerdere bomen moeten worden verwijderd dient te worden bepaald of voldoende alternatieve roep-/baltsplaatsen beschikbaar blijven. Indien dit niet het geval is dient het rooien te worden gefaseerd in ruimte en tijd.

Onderdeel c - Compensatie en mitigatie

1. Voor elke verwijderde (knot)boom wordt een vervangend exemplaar op een passende plaats vanuit het vleermuis perspectief terug geplaatst;